

до
СЪСТАВА НА НАУЧНОТО ЖУРИ
определено със Заповед № 1068/20.11.2019 г.
на Ректора на СА „Д. А. Ценов” - Свищов

С Т А Н О В И Щ Е

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
по научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанска-
тата дейност (счетоводство)”

Изготвил становището: доц. д-р Камелия Димитрова Савова, УНСС - София, катедра „Счетоводство и анализ”, научна специалност „Счетоводство, контрол и анализ на стопанска дейност”, член на научното жури, съгласно Заповед № 1068/20.11.2019 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов” – Свищов.

Автор на дисертационния труд: Ирина Орлинова Пъшева – докторант в редовна форма на обучение към катедра „Счетоводна отчетност” при СА „Д. А. Ценов” - Свищов

Тема на дисертационния труд: „Счетоводни аспекти на сделки с производни финансови инструменти”

Научен ръководител: проф. д-р Атанас Атанасов

Становището е разработено в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагането му в СА „Д. А. Ценов” – Свищов и приетата структура на становище, написано от член на жури, за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в СА „Д. А. Ценов” – Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд е в обем от 227 страници, съдържащи увод, основен текст, представен в три глави, заключение и библиография. Добавени са шест

броя приложения по темата. В автореферата е включена декларация за оригиналност и достоверност на дисертационния труд.

В увода са определени обекта и предмета на изследване. Обект е същността на производните финансови инструменти /ПФИ/ и развитието на осъществяваните с тях сделки. Предмет на дисертационния труд е счетоводното отчитане, класификация и оценяване по справедлива стойност на производните финансови инструменти в действащата на непрофесионалните участници на пазара. Основна цел на изследването е да се разработят модели за класификация, оценка и счетоводно отчитане на спекулативни сделки и хеджиране. Докторантът конкретизира шест задачи за постигане на поставената цел. Ясно са формулирани изследователската теза, методологията и обхвата на изследването. Преценката ми е, че формулираните общи постановки на дисертационния труд съответстват на темата му и са правилно определени. Това показва внимателно проучване на същността и проблемните области на сделките с ПФИ при счетоводното им интерпретиране, което е база за резултати от изследването с приносен характер.

Отделните части на структурата на дисертационния труд са във взаимна връзка и логическа последователност. В първа глава е представена историческа ретроспекция на ПФИ¹ в световен и национален аспект. Изяснена е икономическата и юридическата им същност за целите на финансовата отчетност. На тази база докторантът формулира сполучливо определение за ПФИ (с. 40) и предлага фасетния подход за класификацията им. Втора глава е за оптимизацията на счетоводното отчитане на спекулативните сделки с ПФИ. Обстойно е интерпретирана „справедливата стойност“ като оценъчна база в счетоводството и спецификите на приложението й при отчитане на деривативите. Докторантът предлага подходяща организация за синтетично и аналитично отчитане на ПФИ и представянето им във финансовите отчети с варианти за оповестяване, за целите на ползвателите на информацията. Трета глава е с приложен аспект. Чрез емпирични изследвания се доказват изводите от първите две части на изследването. Предложени са ефективни решения за преодоляване на недостатъците и за усъвършенстване на създаването на счетоводната информация по разглежданата тема. В заключението са обобщени изводите и резултатите от изследването.

Ползваните литературни източници са 129 броя, включващи научно-изследователски и учебно образователни трудове на латиница и кирилица, интернет адреси, нормативни и други документи, като повече от тях са цитирани в текста на

¹ Понятията „производни финансови инструменти“ и „деривативи“ се ползват като синоними.

дисертацията. Големият обем на проучената литература доказва сериозно и отговорно отношение на докторанта към докторантурата общо и в частност към изследваната тема. Цитирани са както български, така и чуждестранни учени-изследователи, ползвани са практическите разработки на утвърдени в международната практика компании (KPMG, Deloitte, PwC), както и нормативната регламентация. На тази база са развити идеите на докторанта, повече от които обогатяват счетоводната теория и практика по въпросите на сделките с ПФИ.

Литературните източници са ползвани коректно като са спазени правилата за научна етика.

Приложението са 6 броя. Илюстрирани са връзките и зависимостите между компонентите на финансовия отчет по отношение на производните финансови инструменти и свързаните с тях приходи и разходи; организацията за аналитично отчитане на видовете деривативи; числови данни, подкрепящи изводите от теоретичните изследвания.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд е една от най-актуалните и иновативните в икономическото пространство. ПФИ се характеризират с динамика в развитието си. Това налага тяхното постоянно счетоводно теоретично характеризиране и стандартизиране. Факт е, че CMCC е утвърдил няколко стандарта за счетоводното им интерпретиране. Считам, че разработената тема е принос в развитието на теорията и практиката на счетоводството по въпросите на отчитането, представянето и оценяването на сделки с деривативи.

Изследваната проблематика е разработена изчерпателно, в логическа последователност и обосновано. Докторантът е овладял задълбочено и в детайли характеристиките и спецификите на деривативите. Теоретичните постановки по темата се анализират, сравняват и обобщават. Докторантът професионално познава и свободно борави с терминологията, подходите, методите, принципите и правилата в МСС/МСФО, посветени на финансовите инструменти. Изразява собствено мнение като умело го защитава и доказва. Представените модели за счетоводно отчитане, представяне и оценяване на деривативите са разработени от автора въз основа на критична оценка на съществуващите такива, емпирични изследвания и анализ на практическите необходимости. Предложени са усъвършенствания както при създаването на счетоводна

информация, така и при методите за оценяване и подходите за представяне и оповестяване.

Обемът на дисертационния труд е по-голям от обичайно възприетия. Основният текст е 210 страници, структуриран в увод, три глави, които са съразмерно представени, и заключение. Допълва се от списък на ползваните литературни източници и приложения.

Илюстративният материал на разработката е достатъчен, подходящ и съответства на изследователските съждения, към които е представен. Състои се от фигури и таблици, които са подходящо и ясно представени. Включени са в основния текст на труда и допринасят за по-добра разбираемост и аргументираност.

Научната, езиковата и стиловата редакция съответстват на изискванията за научно изследване. Не се установиха отклонения, повторения, смислови противоречия, неразбираеми пасажи. Стилът на изложение е ясен, логически последователен и обоснован.

Авторефератът отразява достоверно съдържанието на дисертационния труд. Представени са по-важните и основните съждения, виждания и становища на докторанта по разглежданата проблематика като е следвана структурата на разработката.

Авторът популяризира научните си изследвания по темата на дисертационния труд чрез публикуване на студия, две статия, доклад и участие в монографичен алманах. (Приложен е списък на публикациите и участията в научни форуми.)

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Научните приноси са подходящо формулирани от докторанта и отразяват достигнатите постижения и резултати. По-важните от тях са следните:

Приноси с теоретичен характер:

- Оригинално и обосновано е авторовото определение за „произведен финансов инструмент“.
- Систематизираното представяне на производните финансови инструменти, класифицирани по различни критерии, в групи с конкретни примери, (с.70 и сл.), е новаторство в теоретичните изследвания по темата за целите на счетоводното им интерпретиране.

Приноси с приложсен характер:

- На база постановките в МСС/МСФО е разработен вариант за определяне на справедлива стойност на дериватив чрез корекция на кредитната или дебитната оценка.
- Предложени са модели за организиране на синтетично и аналитично отчитане на ПФИ с цел постигане на качествените характеристики на счетоводната информация.
- Конкретизирани са варианти за оповестяване на сделки с ПФИ, в съответствие с приложимата счетоводна база, за целите на полезността на информацията във финансовите отчети.
- Разработени са симулационни модели за счетоводно отчитане на хеджиране на справедлива стойност и хеджиране на паричен поток, които са апробирани с цифрови данни от реалната икономика.

IV. Критични бележки и въпроси:

Препоръката ми към докторанта е да отстрани повествователността в разработките си.

За практиката е актуален въпросът: Възможно ли е да се постигне счетоводно управление на риска при сделките с производни финансови инструменти?

V. Обобщена оценка и заключение:

С оглед на постигнатите научни резултати, представеният дисертационен труд е принос в теоретичен и приложен аспект по проблемите на отчитането, представянето, оповестяването и оценяването на производните финансови инструменти. Той представлява самостоятелно, завършено и оригинално научно изследване. Изпълнени са наукометричните критерии за дисертационен труд. Това е основание за положителната ми оценка и предложение към членовете на Научното жури да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ на Ирина Орлинова Пъшева.

03.01.2020 г.

Изготвил становището:.....

/доц. д-р Камелия Савова, д.е.с./